

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У ПРОСУВАННІ ДЕМОКРАТІЇ

“Літній інститут громадських студій” (Summer Institute of Civic Studies – 2016) відбувся у Німеччині поблизу м. Аугсбург з 25 липня по 5 серпня 2016 р. У ньому взяли участь 22 учасники з України, Польщі, Білорусі та Німеччини. Найчисленніше представництво було з України – 10 осіб. “Літній інститут громадських студій” в Університеті Аугсбурга фінансувався Німецькою службою академічних обмінів (DAAD).

“Наш інтенсивний, міждисциплінарний науковий семінар націлений на вчених і дослідників, які розуміють важливість ролі громадянського суспільства у сучасному світі”, – сказала під час зустрічі працівників кафедри з учасниками програми професор, доктор Е. Меілхаммер (E. Meilhammer), яка очолює Департамент освіти з нахилом на освіту дорослих і безперервну освіту в Аугсбурзькому університеті. Разом зі своєю колегою доктором Т. Клоуберт вони організували в цьому році “Літній інститут громадських студій”, який з 2009 р. ініціює професор, доктор П. Левін (Університет Тафтса, штат Массачусетс, США) і професор, доктор К. Солтан (Мерілендський університет, США).

Т. Клоуберт повідомила: “Під час “Літнього інституту громадських студій” ми хочемо зробити свій внесок у громадянську дискусію про цілі, засоби, форми і методи дії демократії з метою демократичної консолідації населення Східної Європи”.

Учасники порівнювали два різних проекти сучасного світу, які запропонували Ю. Хабермас і Е. Остром, розглядали історичні та сучасні підходи до ідеї громадянського суспільства, дискутували навколо ідей таких теоретиків, як Р. Патнам, М. Вебер, Ф. Хайек, Р. Фішер, Т. Адорно, Х. Арендт, Дж. Вестхаймер і Дж.Е. Кейн та інших.

Тематика “Літнього інституту громадських студій” була пов’язана з питаннями про розвиток громадянського суспільства, роль особистості у суспільстві, фактори, що сприяють розвитку демократії. Крім того, йшлося про роль освіти у просуванні демократії (громадянська освіта) та її сприяння розвитку громадянського суспільства, яким є етичне підґрунтя дій у демократичному суспільстві. Саме ці питання в даний час розглядаються і обговорюються на міжнародному рівні.

Учасники “Літнього інституту громадських студій” обговорювали засади демократії в міні-групах: які якості повинна мати людина в громадянському суспільстві та які умови повинні бути надані громадянам, щоб їх співтовариство функціонувало, що вони повинні знати, що відчувати, як діяти; як діяльність державних структур залежить від функціонування громадянського суспільства; застосування яких ненасильницьких стратегій є можливим у громадянському суспільстві. Розглядаючи ідеї, висловлені лекторами-науковцями Європи, зокрема Німеччини (Т. Клоуберт) і США (П. Левінім, К. Солтаном), вони мали змогу порівняти та визначити фактори, необхідні для зміцнення демократії у Східній Європі.

Одна з практичних панелей “Сучасні протиріччя між громадянами, громадянським суспільством та органами влади” мала закріпити теоретичні уявлення про конфлікт між владою і суспільством. Представники кожної з країн презентували проблему в суспільстві, наслідки для влади і суспільства, можливі шляхи вирішення питання, уроки із зазначеної ситуації. Теми для обговорення були різними – рівень довіри між владою і суспільством, стан житлово-комунального господарства і роль громадянського суспільства, пункти обміну шприців (поліклініки, поїзди) для наркозалежних і ставлення до цього влади та суспільства, молодіжні культурні шоу. Оцінка випадків здійснювалась через групові дискусії.

“Літній інститут громадських студій” – це дієвий спосіб акумуляції енергії прогресивної науки з метою поширення ціннісних пріоритетів демократії, європейського вибору, самореалізації громадян, ідей громадянської освіти у цілому.

Т.В. Бельська,

канд. наук з держ. упр.,

завідувач відділу досліджень громадянського суспільства

ГО “Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка”